

Новий аболіціонізм, міжнародне право та пам'ять про рабство

Надія Славченко
Національний Авіаційний Університет
Київ, Україна

Анотація. Рабовласництво у суспільстві - це явище, яке відомо людям із давніх-давен. Не дивлячись на те, що часи рабства і торгівлі людьми залишились у далекому минулому, на сьогоднішній день ця проблема все-таки залишається актуальною. Аболіціонізм - це прямо протилежне явище до явища рабовласництва. Воно значною мірою поширилося в Європі у 18 столітті та продовжило своє поширення на території Америки, що призвело до скасування рабовласництва на цьому континенті. На даний момент багато країн у своїх Конституціях прийняли рішення повністю захистити права та свободи людини. Міжнародне право повною мірою захищає свободу людини та її життя і здоров'я у своїх актах та законодавствах.

Ключові слова: Рабовласництво, раби, законодавство, аболіціонізм, акти, рабство.

New abolitionism, international law and the memory of slavery

Nadiya Slavchenko
National Aviation University
Kyiv, Ukraine

Abstract. Slavery in society is a phenomenon known to people from ancient times. Despite the fact that the times of slavery and trafficking have remained in the distant past, today, this problem remains relevant. Abolitionism is the opposite of the phenomenon of slavery. It had widely spread to Europe in the 18th century and continued its spread in America, which led to the cancellation of slaveholding on this continent. At the moment, many countries in their constitutions have decided to fully protect human rights and freedoms. International law fully protects human freedom and, his life and health in its acts and laws.

Key words: slavery, slaves, legislation, abolitionism, acts, servitude.

Вступ

Проблема рабства появилася ще задовго до появи сучасних країн і народів. Всі ми знаємо, як на протязі століть і віків за допомогою рабовласництва процвітали інші народи. Найбільшого свого піку у стародавньому світі рабовласництво досягнуло на теренах Римської імперії. За рахунок рабів збагачувалися провідні класи населення. Ближче до сучасної історії, рабовласницькими ідеями, утриманням і використанням рабів для своїх особистих потреб характеризується Північна Америка у кінці 19 століття (Ингрэм, 1896).

Нормальним явищем для тодішнього суспільства вважалося утримання рабів, яких привозили із американських колоній, які були розташовані по всьому світу. Цих рабів використовували на своїх плантаціях для свого особистого збагачення, для виконання повсякденної роботи і як обслуговуючий персонал. Не дивлячись на те, що рабство було нормальним явищем в Америці і Європі в кінці 18, на початку 19 століття почали появлятися люди, які були не згодні з тим, що

інших людей використовують як трудові маси. За відміну рабства з кожним роком почали виступати все більше і більше людей і не дивлячись на те, що в Америці рабство проіснувала до 1865 року це явище в Європі припинило своє існування набагато раніше.

Метою даної наукової роботи є розгляд явища аболіціонізму, а також виникнення міжнародного права та статутів, згідно яких забороняється рабство і покарання які призначаються за подібні порушення законодавства, яке затверджене у міжнародному праві. Також метою наукової роботи є дослідження історичних витоків рабства, а також аналіз пам'яті до подібного явища у сьогоденні.

Новизною наукової роботи являється аналітичний підхід до проблеми рабства і поширення його у світі а також розбір на прикладі американських людей поведінки народу, який уважав нормальним явищем рабовласництво. Темою наукової роботи стала саме така, через сучасні міжнародні проблеми, які в деякій мірі пов'язані з нерівністю шарів населення та близьким зв'язком рабовласництва та расизму, явище якого спостерігається і до сьогодні активно на території багатьох країн.

На протязі дослідження наукової роботи необхідно виконати і досягнути кілька завдань:

- ✓ Розглянути питання поширення, а також дослідити історію відміни рабовласницького права у світі.
- ✓ Дослідити явище аболіціонізму на території європейського континенту та у Північній Америці 19 століття.
- ✓ Проаналізувати сучасний аболіціонізм та проблеми рабства, які виникають у сучасному суспільстві.

Огляд літератури

Питанням вивчення рабовласницького явища та історичних довідок про рабовласництво на протязі століть у світі займалися багато істориків, а також науковців. Багато вчених людей посвятили своє життя вивченню даного питання. У 2017 році вийшла книга С.Харріса, яка отримала назву "Релігія, терор і майбутнє розуму", в якій науковець досліджує проблему релігії, а також сучасного суспільства, вплив рабства і расизму які значною мірою стануть ідейними у майбутньому. Проблема рабства у древньому Римі вивчав радянський науковець Ельніцький Л.А. (1960), а також француз Бенжамен Констант (1810).

Психолог А.Нікітенко в своїй книзі 2017 року, яка носить назву "Психологія урбанізації і реалізації" досліджує сучасне явище рабовласництва, яке виникає і у сьогоднішньому суспільстві. На протязі років цим питанням цікавились і досліджували багато істориків і дослідників, зокрема: Гаджиев К. С. (1990), Супоницька Н. М. (1999), Согрин В. В. (1987), Поляк Г. Б. і Маркова А. Н. (2000) та багато інших.

Розвиток рабовласництва в історії

Найрозвиненішими націями та народами, які сповідували явище рабовласництва були древні греки та римляни.

В основному римляни захоплювали рабів у інших народів під час військових походів, а також привозили їх із своїх колоній, які вони мали по всьому світу. Утримання рабів уважалося престижним і життєво необхідним для власного існування, тому що раби виконували різноманітну домашню роботу, вони

трудилися на полях, збирали урожай, будували міста і допомагали своїм хазяїном у повсякденному житті. Римляни і греки вважали всіх людей, які були не схожі із ними за національністю, варварами і нижчими расами, тому вони спокійно використовували їх в якості раба. Для тодішнього суспільства рабовласництво було нормальним явищем (Ленцман, 1963).

У різний час в різних частинах світу у різних народів рабовласництво існувало у тій, чи іншій формі. Не дивлячись на те, наскільки була розвинена цивілізація, нікому не вдалося уникнути такої поведінки, яка у деякій мірі вказує на тваринний інстинкт у людини, яка заставляє слабшого виконувати брудну роботу (Berlin Ira Many Thousands Gone..., 1988).

Найвищого і найбільш ганебного свого піку явище рабовласництва у новому світі досягнуло на території Північної Америки, де громадяни США вважали нормальним явищем використання робочої сили серед людей, яких привозили із тодішніх колоній Британської імперії (Штаерман и Трофимова, 1971). Як правило, у США рабами були темношкірі люди. Основною масою таких рабів були жителі островів Тихого океану, а також аборигени Африки, Австралії і Азії. Інколи рабів захоплювали насильно, або ж купляли їх у місцевих багатіїв, чи у людей які мали владу на певній території, практично за безцінь. Работорговці вважали, що ці люди не являються людьми, а річчю, якою можна торгувати, віддавати, чи продавати (Іванов, 1986).

На наступній картинці можна побачити процес продажу римського раба (Рис. 1):

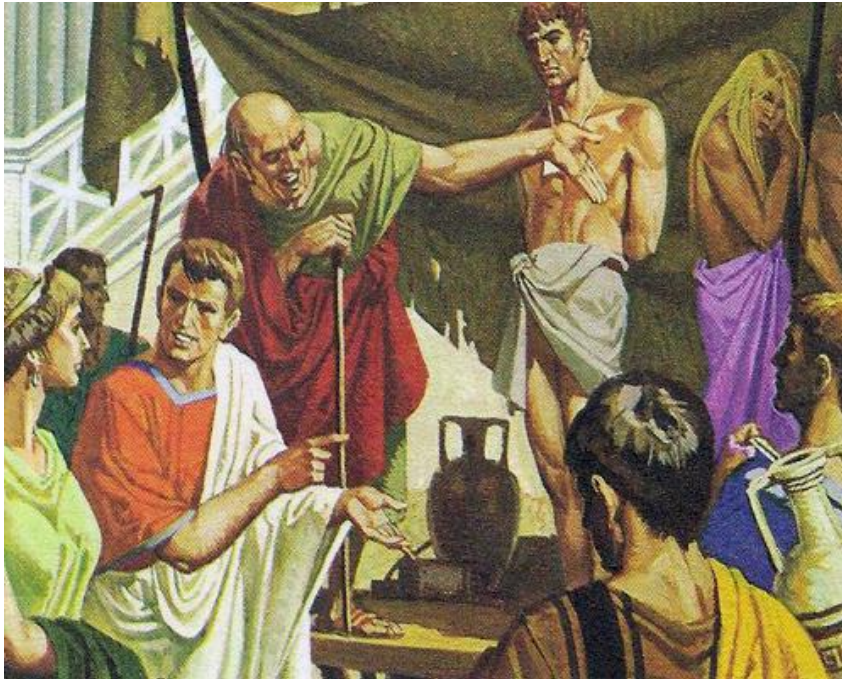

Рис. 1. Процес продажу римського раба (Императоры Римской империи, 2013)

Як правило, рабів утримували в неволі, вони достатньо погано харчувалися та проживали в жакливих умовах, їх використовували для своїх потребностей, виконання важкої фізичної роботи. Особливого розквіту работоргівля досягнула у 18-20 столітті, проте коли в громадянській війні в США перемогу отримав Північ, це привело до того, що рабовласництво почало зменшувати свої оберти. Люди, які прийшли до влади, розуміли, що рабовласництво – це не гуманна поведінка і його

слід припинити і викоринити з суспільства. Уже тоді почали формуватися перші прихильники і противники работоргівлі. Явище аболіціонізму з'явилося в Європі, а набуло популярності саме в Америці (Косарев, 1971). Саме слово "аболіціонізм" переводиться з англійської мови, як відміна, це слово пішло з латинського слова "abolitio". В кінці 18, на початку 19 століття в Англії стала досить популярною організація громад, які виступали за відміну рабства. Багато філантропів і меценатів та інших людей підтримали цей рух і в деякій мірі фінансували його, таким чином, у європейських країнах рабовласництво зникло набагато раніше ніж на території Північної Америки (Лайтфут, 1981).

Заборона рабовласництва та міжнародне право людини

Не дивлячись на те, що Сполучені Штати Америки досягнули своєї незалежності і більше не залежали від Англії, все же відміна рабовласництва у європейських країнах, а зокрема і у Великобританії зробила свій вагомий внесок і на історію Сполучених Штатів. У Британській імперії в 1833 році було повністю заборонено рабовласництво. Не дивлячись на те, що в колоніях Англії, наприклад, таких, як Вест Індія, економіка повністю базувалася на утриманні рабів, все же рабський труд був відмінений і багатьом фермерам, а також підприємцям потрібно було перебудовувати свою економічну діяльність. Що стосується Америки, то рабовласництво у цій країні було заборонено Тринадцятою поправкою, яка була вписана в Конституцію США, сталося це у 1865 році. Проте, не дивлячись на законодавче підґрунтя такої заборони, багато рабовласників не хотіли звільняти своїх робітників і просто так відпускати їх, даючи волю. Тому, проблема рабовласництва та боротьба з ним продовжувалась ще на протязі багатьох десятиліть (Вікіпедія). У 1910 році було заборонено рабовласництво у Китаї - країні, яка на протязі століть сповідувала це ганебне явище для суспільства. Згодом країни одна за одною стали відмовлятися від такого суспільного явища, проте залишалися поодинокі люди і навіть цілі класи суспільства, які відмовилися підтримати подібний закон і продовжували утримувати рабів, як дешеву робочу силу у своїх підприємствах і господарствах (Болховитинов, 1993).

З огляду на це, у 1890 році була зібрана Брюссельська конференція, у якій приймали участь представники багатьох не тільки європейських країн, але і світових. На цій конференції було прийнято ряд рішень та погоджень, завдяки яким було зроблено багато кроків до повної відмови від работоргівлі у світі. Першим конкретним кроком по знищенню работоргівлі у світі можна вважати акт, який був підписаний на Брюссельській конференції. Згідно цього акту, було висунуто припущення, що работоргівля в Америці і інших частинах світу процвітає через те, що із Індійського океану, Червоного моря і Персидського заливку ідуть каравани, які перевозять рабів для подальшого продажу в цивілізованих країнах. Військові кораблі учасників конференції отримали дозвіл на затримання і перевірку подібних караванів. Не дивлячись на такі, міри, у всіх підписаних документах ішлося про те, що порушенням закону являється работоргівля, а не саме рабство. Відповідні документи потребували доопрацювання. Лише в середині 20 століття появились міжнародні документи, які забороняли не тільки работоргівлю, але і саме рабство, як явище. Не дивлячись на те, що деякі країни продовжували закривати очі на рабство, все ж з часом таке явище удалось майже повністю викоринити із суспільства (Міжнародне право..., 1995).

Аболіціоністичний рух у світі в XIX столітті

Якщо говорити про цивілізовані країни, такі як Британська Імперія, то кріпосне право у них зникло, ще в далекому 17 столітті. Але, не дивлячись на це, навіть у кінці 18 століття багато заможних людей мали рабів, які були вихідцями із англійських колоній (Weaver, 1963).

Можливо першим проявом аболіціонізму стало в судове засідання, яке відбулося 1772 році в Британській імперії. На початку року один із заможних людей, який проживав на той час в Англії, схопив свого раба, який вирішив втекти. Після цього власник захотів відправити раба на плантації, які знаходились на Ямаїці примусово. Цей раб носив ім'я Джеймс Сомерсет. Він досить тривалий час прожив в Лондоні і був охрещений, його хрещені батьки подали в суд позов проти багатія. На той час не було ніяких конкретних законодавчих актів чи документів, які підтверджували б, чи спростовували би явище рабства у суспільстві, проте суддя вирішив звільнити Джеймса Сомерсета від рабства. Після цієї події сталися ще декілька резонансних судових засідань, які закінчилися на користь рабів. Після цього багато із людей почали вважати, що рабовласництво це ганебне явище, яке потрібно викоринити із суспільства. Після того, як англійський парламент у 1787 році очолив відомий філантроп і борець із рабовласництва Уільям Уолберфорс, через деякий час було прийнято спеціальний законодавчий акт, який забороняв рабовласництво на території Британської Імперії (Лайтфут, 1981).

На наступній картинці можна побачити американського раба-негра (Рис. 2):

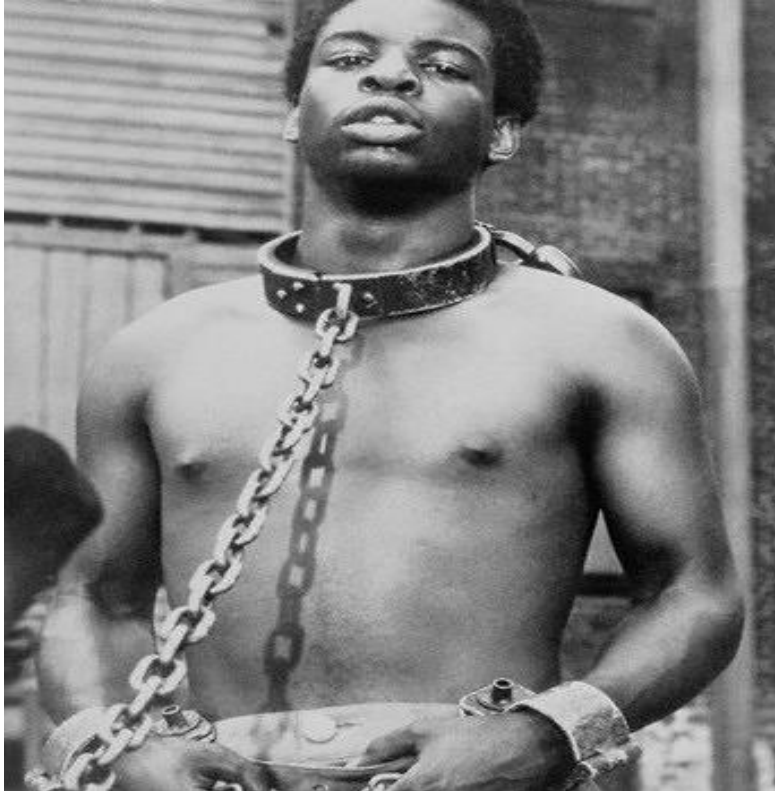

Рис. 2. Американський раб-негр (Позор белым за рабство негров? 2013)

Набагато пізніше це явище розвинулось на території Сполучених Штатів, його розвиток припадає на 30-і роки 19 століття, після того як почала випускатися газета, яка закликала до припинення рабства. Трохи пізніше було створено спеціальний рух американців, який носив назву "Американська спілка боротьби з рабством". Боротьба з рабством стала дійсно потужною після того, як крісло президента Америки зайняв Авраам Лінкольн. Тринадцятю поправкою до

Конституції було повністю скасовано рабство на американському континенті і люди, які раніше були невольниками, отримали право голосувати та вільно проживати на території американських штатів. Рано чи пізно у всіх світових країнах почався рух аболіціоністів, які виступали за рівні права усіх класів населення і звільнення усіх рабів та надання їм прав для голосування і вільного проживання на території, на якій вони уже проживають і працюють (Kolchin, 1995).

Одним із провідників аболіціонізму в Америці вважається Джон Гринлів Уит'єр. Ця людина зробила дуже багато для того, щоб було скасовано рабство, він писав багато творів, а також віршів, які підтримували рабів, а також закликали народ до того, щоб викоренити це ганебне явище із суспільства (Аптекер, 1975).

Не дивлячись на те, що поняття і саме слово "аболіціонізм" з'явилося у Європі, а явище особливо набрала своїх обертів у Америці, деякі люди у античній історії також можуть вважатися прихильниками цього явища. Як нам відомо, вже у Древній Греції та античному Римі явище работоргівлі було нормальним, проте деякі люди вже тоді були противниками рабовласництва. Та й самим рабам не було до вподоби, що їх використовують як тварин і вони не мають абсолютно ніякого права (Самойло, 1963). Для людини головне в її житті – її воля і це розуміли люди, як у Древній Греції так і споконвічно. Саме на цьому розумінні і базувалися різні повстання війни і битви. Одним із найяскравіших повстань проти рабства вважається повстання, яке організував глдіатор Спартак у 73-71 роках до нашої ери. Це повстання спричинило громадянську революцію і достатньо потужну війну, яка призвела до змін у політичній системі, а також у владі тогочасної Римської імперії (Ельницький, 1964).

Сучасні проблеми рабства

Не дивлячись на те, що ми живемо у сучасному цивілізованому суспільстві, проблеми рабства виникають і в наш час. Особливо гостро ця проблема виникає на територіях, на яких ведуться військові дії, захоплюються полонені, а також насильно використовуються трудові людські ресурси для проведення різноманітних робіт. Міжнародна організація зайнятості у 2017 році провела аналіз усіх трудових ринків і змогла виявити, що у світі на даний момент більше 40 мільйонів людей працюють примусово у рабських умовах. Близько 150 мільйонів дітей примусово залучається до проведення різноманітних робіт, в основному такого виду рабовласництво процвітає у відсталих країнах, зокрема у африканському регіоні, а також у нерозвинених азіатських країнах. Міжнародна організація зайнятості звернулось до Генеральної асамблеї ООН, щоб виробити спільний план для вирішення подібної проблеми. У доповіді, яку підготувала ця організація для Генеральної асамблеї, було сказано, що зараз у світі є велика кількість людей, яких змушують примусово трудитися на різноманітних роботах (Севостьянов, 1983).

Сьогодні рабство, це не лише примусова робота. Багато жінок викрадають і заставляють примусово виходити за інших чоловіків. Стається це здебільшого у арабських країнах, які сповідують іслам. Багато різноманітних фірм під прикриттям контрактів для роботи заманюють жінок, пропонуючи вигідні умови праці у арабські країни, де вони попадають в неволю. Як правило, більша частина таких жінок не повертаються ніколи на батьківщину, їх утримують в неволі як служанок і використовують як об'єкт сексуального насилля.

Також в доповіді розповідається про те, що 152 мільйони дітей на африканському континенті трудяться безплатно, лише отримуючи харчі. А в

деяких випадках рабовласники примушують дітей працювати здебільшого у своїх господарствах і на плантаціях практично безплатно. Міжнародна організація зайнятості закликала Генеральну асамблею до рішучих дій і повідомила, що потрібно більш активно проводити пропаганду проти рабовласництва у світі навіть у наш час.

Міжнародне законодавство проти рабовласництва і работоргівлі

На протязі десятиліть і століть цивілізовані люди зрозуміли, що рабовласництво і рабство - це ганебне явище, яке потрібно викоринювати із суспільства за допомогою міжнародних погоджень та законодавчих актів. Більшість країн у своїй Конституції головним критерієм закону і законодавства вважають волю людини та збереження її життя та недоторканності. Більшість країн за основу у своїй Конституції ставлять збереження здоров'я, свобод та прав людини, яка може вільно проживати, трудитися, навчатися і мати свою думку на території певної країни (Харрис, 2017).

Почалися такі законодавчі акти у 1815 році у Відні, там була проведена конференція, на якій були прийняті ряд міжнародних законів, які забороняли торгівлю неграми у тогочасному світі. Співпраця багатьох країн в такому руслі здійснювалася, починаючи з 19 століття (Барбрук і Камерон, 1861). У 20 столітті суспільство особливо активно починає усвідомлювати проблему рабства і майже всі цивілізовані країни приймають рішення на законодавчому рівні заборонити це явище. Також міжнародне суспільство звертає свою увагу на торгівлю людьми, яка не призводить до рабства і не може називатися работоргівлею. Така торгівля виконувалася і виконується здебільшого для залучення дітей і жінок для заняття проституцією. Ряд країн, спільно об'єднавшись, прийняли ряд законів, які забороняють будь-яку подібну торгівлю (Анцилотти, 1961).

На наступній картинці ми бачимо засідання Генеральної асамблеї ООН (Рис. 3):

Рис. 3. Засідання Генеральної асамблеї ООН (Kantaria, 2014)

Не дивлячись на те, що були прийняті різні законодавчі акти і закони, які забороняли работоргівлю, а також торгівлю жінками і дітьми, ці документи не були

організованими і не мали однієї спільної думки. Саме через це представники багатьох країн, які зібралися у 2000 році на спеціальному засіданні, яке отримало назву Конвенція проти транснаціональної організації злочинності, вирішили знову об'єднати зусилля. Під час цих засідань був прийнятий спеціальний Палермський протокол, який точно визначав види такої торгівлі, можливе покарання за подібне явище, та деталізував усі елементи і нюанси подібної суспільної поведінки (Оппенгейм, 1948).

Особливої уваги заслуговують параграфи цього закону, які стосуються міжнародного права дитини. На протязі років закони щодо цього питання уточнювали і доповнювалися. На даний час основним законом, який захищає права кожної людини у світі - це закони, прийняті у Конвенції про захист прав людини. Ця конвенція оголошує про те, що будь-яка людина у світі не може бути примусово залучена до виконання будь-якої роботи і має право на свою особисту думку, а також вільне проживання (Лукашук, 1997).

Висновок

Отже, у цій науковій роботі, за допомогою аналізу і перегляду літератури, ми змогли виявити витoki рабовласництва і работоргівлі, як явища, починаючи із античного часу, закінчуючи сьогоднішнім. Ми проаналізували фактори та причини, які призвели до появи такого ганебного явища у суспільстві. Вивчили подібну проблему на прикладі американського суспільства та визначили, як і коли саме почало утворюватись протилежне явище до рабовласництва, яке отримало назву аболіціонізм. Ми розглянули питання виникнення історії і розширення рабовласницької діяльності у Європі та в світі в цілому. Також було проаналізовано причини і хронологію відміни рабовласництва на європейському континенті, а також у Північній Америці. Проведена порівняльна характеристика відміни рабовласництва на території цих континентів. Таке явище, як аболіціонізм взяло свій початок на території Європи у 18 столітті, проте активно поширились у Північній Америці у 19 столітті, та призвело до повного скасування рабовласництва та торгівлі людьми. Аналізуючи сучасний стан рабовласництва, можна сказати, що достатньо велика кількість людей на даний час перебувають у неволі і примусово залучаються до проведення різноманітних робіт. Не дивлячись на те, що міжнародне законодавство вивело масу актів і прийняло багато законів для захисту людей, в повній мірі на сьогоднішній день дотриматися цього законодавства не вдається, у окремих регіонах, особливо у країнах третього світу продовжується работоргівля людьми, а також залучення дітей і жінок до проституції. Не дивлячись на те, що у суспільній пам'яті залишається явище жорстокої поведінки з рабами, яке нам відомо з історії, рабовласництво, як суспільне явище повністю не викоринене.

Список використаної літератури

- Berlin Ira Many Thousands Gone. The First Two Centuries of Slavery in North America* (1988). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, London, England, 497 p.
- Kantaria, K. (2014). Генеральная Ассамблея ООН приняла резолюцию о ВПЛ Грузии. Eastbook. Режим доступа: <http://www.eastbook.eu/ru/2014/06/06/generalnaja-assambleja-oon-prinjala-rezoljuziju-o-vpl-gruzii/>
- Kolchin, P. (1995). *American slavery*. New York: Penguin Books, 304 p.

- Weaver, R. C. (1963). *The Negro as an American*. Center for the Study of Democratic Institutions
- Анцилотти, Д. (1961). *Курс міжнародного права*. М.: Иностр. літ.
- Аптекер, Р. (1975). *Історія афроамериканців*. Москва.
- Барбрук, Р. і Камерон, Е. (1861). *Каліфорнійська ідеологія*. Переклад М. Немцова.
- Болховитинов, М. М. (1993). *Новий погляд на історію США*. М.: «Наука», Американський щорічник.
- Вікіпедія. Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Исследования_по_истории_рабства_в_античном_мире
- Гаджиев, К. С. (1990). *Американская нация: национальное самосознание и культура*. М.: Наука, 239 с.
- Ельницкий, Л. А. (1964). *Возникновение и развитие рабства в Риме в VIII—III вв. до н. э.* М.: Наука.
- Императоры Римской империи (2013). *The 300 spartans*. Режим доступа: <http://the300spartans.ru/imperatory-rimskoj-imperii/>
- Ингрэм, Дж. Д. (1896). *Історія рабства давніх нових часів*. Перекл. з англ. З. Журавської. С-Пб.
- Іванов, Р. Ф. (1986). *Чорні американці історія США*. Москва.
- Косарев, Б. М. (1971). *Деякі запитання економічного розвитку США першої половини XIX ст. Основні проблеми історії США в американській історіографії*. М.
- Лайтфут, Д. (1981). *Права людини по-американськи*. Москва.
- Ленцман, Я. А. (1963). *Рабство в микенской и гомеровской Греции*. М.: Изд-во АН СССР.
- Лукашук, І. І. *Міжнародне право. Загальна частина*. М., 1997.
- Міжнародне право: підр.* (1995). Р. У. Ігнатенко (ред.). М.: Вища школа.
- Оппенгейм, Л. (1948). *Міжнародне право*. М.: Заруб. літ. Т. 1(1).
- Позор белым за рабство негров? (2013). «Арийская нация христиан» (Русский филиал). Режим доступа: <http://nordman75.livejournal.com/3606393.html>
- Поляк, Г. Б. і Маркова, А. Н. (2000). М.: Культура и спорт, ЮНИТИ.
- Самойло, О. С. (1963). *Англійські колонії у Північній Америці XVII ст.* Москва.
- Севостьянов, М. (1983). *Історія США*. М.: Наука.
- Согрин, В. В. (2001). *Політична історія США*. Москва.
- Супоницкая, Н. М. (1999). Южанин: рыцарь или янки? *Одиссей*. М.: Наука, с. 228-244.
- Харрис, С. (2017). *Конец веры. Религия, террор и будущее разума*. Litres.
- Штаерман, Е. М., Трофимова, М. К. (1971). *Рабовладельческие отношения в ранней Римской империи (Италия)*. М.: Наука.